

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ТА СТРАТЕГІЧНИХ ПІДХОДІВ ОСВІТИ В
ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СЕРЕД МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ВІД ПРОГРАМИ МАЛИХ ГРАНТІВ
ПРООН-ГЕФ В УКРАЇНІ**

С.О. Погоцька

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
Чернігівська обласна організація Українського товариства охорони природи*

С.А. Нігородова

Національний координатор Програми малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні

В.М. Кіріченко

*Асистент національного координатора Програми малих грантів ПРООН-ГЕФ
в Україні,*

С.С. Журавель

Житомирський агротехнічний коледж, Мережа ОГС «Зелена Житомирщина»

М.О. Дяченко

Партнерська мережа «Освіта в інтересах сталого розвитку»

А.Ю. Позіхайло

Мережа ОГС «Зелена Житомирщина»

О.Т. Крижановська

Національний природний парк «Голосіївський»

Сучасне молоде покоління виступає ефективним носієм виконання зобов'язань та консолідації зусиль з питань довкілля та сталого розвитку, а підтримка молоді залишається одним із пріоритетних напрямків діяльності програми малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні (далі ПМГ ПРООН-ГЕФ). Важливим сучасним напрямком у збереженні довкілля в Україні є різноспрямована співпраця наукових установ, закладів освіти, громадських екологічних організацій для реалізації Стратегії Європейської економічної комісії ООН щодо освіти в інтересах сталого розвитку [2]. За підтримки ПМГ ПРООН-ГЕФ була створена платформа для обміну інформацією, кращими практиками та досвідом, а також для об'єднання всіх зацікавлених сторін у галузі освіти для сталого розвитку в єдину Партнерську мережу «Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні» (далі Мережа). Найвірніший шлях до сталого розвитку висвітлює освітня платформа, а представники Мережі демонструють гарні приклади поєднання навчання і практичної діяльності задля досягнення цілей освіти в інтересах сталого розвитку. Мережа, яка

об'єднує партнерів з усіх куточків України та відіграє важливу інформаційно-освітню роль, виступає навчальною платформою для молоді, що надає їй можливість в подальшому розробляти та впроваджувати екологічно дружні проекти та ініціативи у власних громадах [1]. А партнери через напрямки реалізації проектів мають можливість долучатися до міжнародних процесів, зустрітися з однодумцями з різних куточків України, які працюють на різних ланках – педагогічній, науковій, державній.

Вирішення глобальних екологічних проблем розпочинається з формування свідомості та розуміння цих проблем на всіх етапах розвитку людства. За підтримки ПМГ ПРООН-ГЕФ та Партнерської мережі «Освіта в інтересах сталого розвитку» в Україні кожного року проводиться Всеукраїнський дитячий екологічний форум «Діти за довкілля: Майбутнє обираємо Ми!». Молодь виступає потужною рушійною силою у практичній діяльності із запобігання глобальним екологічним проблемам, а екологічна свідомість та дії опосередковано впливають на їх батьків, родичів та родини.

Проекти від ПМГ ПРООН-ГЕФ сприяють розширенню можливостей та залученню молоді до кліматичних дій через навчання, поширення обізнаності та практичну діяльність. Робота з молоддю включає великий спектр діяльності та практик щодо захисту довкілля збалансованого розвитку та виступає важливим внеском для забезпечення Цілей сталого розвитку, зокрема: Цілі 3. Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку; Цілі 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх; Цілі 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток; Цілі 6. Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією; Цілі 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів; Цілі 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва; Цілі 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками; Цілі 15. Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття.

За підтримки ПМГ ПРООН-ГЕФ проводяться конкурси («Біорізноманіття: від міжнародних договорів до локальних дій», «Життя без сміття» та інші), майстер-класи, заходи екологічних практикумів у лабораторії знань та навичок (екологічні ігри «Екологічна мережа»; «Зелене місто майбутнього»; «Зелений менеджер», «Дій за озон», «Цілі сталого розвитку – вивчай та досягай!» та інші). Також здійснюється проведення дитячих та молодіжних конференцій, семінарів, літніх шкіл та інших заходів у галузі освіти для сталого розвитку.

Зокрема, в 2020 році реалізується проект ПМГ ПРООН-ГЕФ «Розвиток спроможності молодіжного кліматичного центру та нові можливості для сільської молоді», який включає напрямки 3-х компонентів. Перший компонент

передбачає створення молодіжного кліматичного центру, який стане практичною платформою для розбудови спроможності молоді, надасть можливість молоді навчитись кращим практикам освіти для сталого розвитку, підвищить обізнаність молоді щодо взаємозв'язків між глобальними екологічними проблемами та локальними діями, сприятиме розбудові спроможності молоді у розробці та впровадженні проектних екологічно дружніх ініціатив в громадах. Молодіжний кліматичний центр буде створено на базі Чернігівського обласного педагогічного ліцею для обдарованої сільської молоді. Центр буде побудовано на агробіостанції закладу освіти, яка розміщена в північно-східній частині міста Чернігова на території регіонального ландшафтного парку "Ялівщина". Молодіжний кліматичний центр стане першим подібним центром в Чернігівській області, будучи чудовим прикладом розбудови спроможності та потенціалу молоді, поширюючи та впроваджуючи кращі практики освіти для сталого розвитку щодо адаптації до зміни клімату, агроекологічного розвитку, поводження з відходами, захисту біорізноманіття та інше. Діяльність молодіжного кліматичного центру сприятиме навчанню молоді приймати обгрунтовані та відповідальні рішення на користь екологічної цілісності, враховуючи економічну та соціальну складові, розширенню можливостей молоді у розробці та впровадженні проектних ініціатив в громадах та розумінню взаємозв'язків між глобальними екологічними проблемами і сталим розвитком громад та діями на місцевому рівні. Також в центрі буде створено бібліотеку, до цього процесу буде залучено організації-партнерів з громадських мереж ГЕФ ПМГ в Україні, вищі та загально-освітні заклади, еколого-освітні та наукові відділи установ природно-заповідного фонду та інші.

Другий компонент проекту включає запровадження технології виробництва біогумусу шляхом вермикомпостування органічних відходів, організацію мережі закладів в Чернігівській та Житомирській областях, включаючи заклади для дітей з особливими потребами, в яких буде запроваджено технологію, що стане успішним прикладом сталого поводження з органічними відходами та буде масштабуватись завдяки просвітницькій діяльності, численним партнерствам, залученню волонтерів та нових закладів до ініціативи, розробці методичних рекомендацій щодо технології. Крім того, в рамках проекту буде запроваджено рух та практики компостування органічних відходів, методологію якого буде розроблено саме молоддю з віддалених сільських місць та поширено в навчальних закладах Чернігівської та Житомирської областей, зокрема для дітей з особливими потребами, що надасть можливість дітям навчитись правильному поводженню з органічними відходами з дитинства та сформувати екологічно-орієнтовні звички в майбутньому.

Варто зазначити, що технологія біокомпостування була закладена в основу проекту ПМГ ПРООН-ГЕФ «Розбудова спроможності молоді заради лідерства і кліматичних впливів», а координатором проекту стала учениця Водотівського

ліцею Брусилівської селищної ради спільно з науковцями Поліського національного університету.

Третій компонент проєкту включатиме проведення інформаційно-просвітницької компанії, зокрема проведення тренінгів та Національних форумів, поширенню методичних рекомендацій, буде здійснено інформаційну кампанію в інтернет-мережі, на сайтах партнерів та в соціальних мережах, а також в друкованих ЗМІ.

У 2020 році ПМГ в Україні стала однією з учасниць глобальної інноваційної програми «Молодь і зміна клімату». Метою програми є розширення можливостей та участь молоді задля прийняття екологічно обґрунтованих рішень, розвиток лідерства сільської молоді у впливі на місцеву та національну політики. У рамках реалізація програми «Молодь і зміна клімату» для сільської молоді з Чернігівської, Житомирської та Київської областей проведено акції «Цілі сталого розвитку в громадах – молодь діє!». Представниками Мережі було ознайомлено учнівську молодь, зокрема дітей особливими потребами у цікавій та доступній формі із Цілями сталого розвитку, їх впливом на життя й заходами яких дотримуючись у повсякденному житті для їх досягнення. Молодь дізналася про молодіжний рух «Компостування у громадах – молодь діє» та можливості запровадження практики вермикомпостування, що надасть можливість навчитись правильному поводженню з органічними відходами з дитинства та сформувати екологічно-орієнтовні звички в майбутньому шляхом підвищення обізнаності.

Отже, залученню молоді до кліматичних дій орієнтована на екологічну цілісність у впровадженні екологічно дружніх ініціатив та проєктів, прийнятті екологічно відповідальних рішень, поширенню здорового способу життя та формування життєвої особистісної позиції на локальному рівні з питань захисту довкілля та сталого розвитку. Проєкти ПМГ ПРООН-ГЕФ включають діяльність щодо поширення обізнаності, підвищення екологічної свідомості та культури молоді, питання соціальної інклюзії людей з обмеженими можливостями, вирішує гендерні питання шляхом надання роботи жінкам на період впровадження проєктів, запровадження кращих екологічних практик в навчальних закладах України. До реалізації проєктів залучається широке коло зацікавлених осіб, учнівської молоді, викладачів, представників наукових інституцій, місцевої влади, представників установ природно-заповідного фонду (національні природні парки: «Мезинський», «Голосіївський», регіональний ландшафтний парк «Ялівщина», ботанічний сад Поліського національного університету та інші) та інших і сприяє поширенню інформації щодо результатів проєктів, екологічних ініціатив, кращих практик щодо збереження довкілля.

Список літератури

1. Потоцька С., Козак О., Нігородова С., Дяченко М., Кириченко В., Волохова О., Позіхайло А., Крижановська О. Партнерська мережа «Освіта в інтересах

сталого розвитку в Україні» – сучасна платформа для реалізації освітніх проєктів задля вирішення глобальних екологічних проблем. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми екології та еволюції екосистем в умовах трансформованого середовища» (11-12 жовтня 2018 р., м. Чернігів). С. 347-353.

2. Потоцька С.О, Дяченко М.О., Козак О.М., Нігородова С.А., Волохова О.В., Крижановська О.Т. Співпраця членів партнерської мережі «Освіта в інтересах сталого розвитку» задля підвищення екологічної свідомості громади / С.О. Потоцька, М.О. Дяченко, О.М. Козак, С.А. Нігородова, О.В. Волохова, О.Т. Крижановська // Науковий вісник Національного еколого-натуралістичного центру. Випуск 2. Серія: Навколишнє середовище та його захист. – 2016.– № 2 – К.: “НЕНЦ”, С. 315–327.